

Déu, diccionaris, 1

Joan F. Mira

Fa molt de fred i el cel està tot blanc, avui que escric açò. Prop de casa ha nevat, i pareix que continuarà així alguns dies. Podia haver pensat coses lleugeres, per animar la tristor dels arbres que veig per la finestra, però he pensat que era una bona ocasió per meditar sobre misteris hivernals i antics. Per exemple, si es pot saber què és Déu. Definir Déu és, "per definició", impossible, com definir un cel blanc. Si el déu dels filòsofs o el de les religions monoteistes es pogués definir, ja no encaixaria en la seua definició de Déu. Definir vol dir delimitar, posar fines o límits, i se suposa que aquest Déu ha de ser infinit, que la seua realitat depassa qualsevol delimitació amb conceptes o amb paraules. Els diccionaris, com que alguna cosa han de fer, fan el que poden. Per al nostre de l'IEC, Déu és un "ésser sobrehumà concebut com a exercint el seu poder sobre el món o una part del món [en aquest cas, dic jo, seria un món ben repartit entre alguns déus...] i al qual és degut el culte dels homes". Sobrehumà, poderós, digne de culte. Res més. Per al Larousse, Déu, amb majúscula, és "*Être suprême, créateur de toutes choses, principe de salut pour l'humanité, dans les religions monothéistes*"; déu amb minúscula i en les religions politeistes, diu que és simplement un ésser superior, un poder sobrenatural. Continuem, que consultar diccionaris és una ocupació distreta: per al *Concise Oxford*, Déu és "*Superhuman being worshipped as having power over nature and human fortunes*": sobrenatural, i objecte de culte precisament pel seu poder. Més precisa, com solen ser les seues, és la definició del Webster: "*In monotheistic religions, the creator and ruler of the universe, regarded as eternal, infinite, all-powerful and all-knowing.*" Bé, no cal que continuem, perquè ja es veu que les convergències són molt relatives, i molt insuficients. I no oblidem que es tracta de diccionaris amb alguna autoritat, és a dir, de definicions que el públic general accepta i que corresponen a la circulació habitual de les idees i dels mots. Resulta, doncs, que per als catalanoparlants, parlant de Déu, la creació i la salvació no hi entren per res, mentre que per als francesos són la qüestió fonamental; a banda que per a uns Déu és simplement un ésser sobrehumà, i per als altres és l'Ésser suprem. En tot cas, és ben remarcable el paral·lelisme entre les definicions catalana i anglesa (sobrehumà, amb poder sobre el món, i que rep culte, són els atributs exposats), i no és fàcil que la segona, la de l'*Oxford*, s'inspire en la primera, la de l'IEC: més fàcil és el contrari. La definició nord-americana, pel seu costat, es basa en els atributs diguem-ne clàssics i escolàstics: el creador i governant de l'univers és etern, infinit, omnipotent, omniscient.

No sé on aniríem a parar si continuàvem consultant diccionaris, però una cosa sobta bastant: no per a tots Déu és creador, no per a tots és "ésser suprem", infinit, etc., i només en francès, oblidant l'atribut del poder, és el "principi de salvació

per a la humanitat". Precisament l'atribut que a mi em sembla crucial en la història de la construcció del concepte i imatge de Déu (sobretot amb majúscula). Els diccionaris poden definir de maneres diferents el "nostre Déu", el Déu amb majúscula, el Déu de les religions monoteistes, però les religions que hi creuen no el poden definir de cap manera. acumulen només atributs que, justament, expressen la falta de límits, i poca cosa més: de límits espacials –és infinit–, de límits temporals –és etern, no ha tingut principi i no tindrà fi–, de límits diguem-ne de qualitat moral (és immensament bo), de límits al coneixement (és omniscient), de límits a l'acció (és omnipotent), i fins i tot de límits a l'amor. És tot l'espai de l'univers, i més enllà si és possible, i alhora és una bona persona que s'ocupa de nosaltres. Que ha fet la humanitat i que la salva, això diu el Larousse. Però la humanitat necessita ser salvada? I salvada de què? De la mort, òbviament, però això és un altre tema.

“És tot l'espai de l'univers, i més enllà si és possible, i alhora és una bona persona que s'ocupa de nosaltres. Que ha fet la humanitat i que la salva, això diu el Larousse. Però la humanitat necessita ser salvada? I salvada de què? De la mort, òbviament, però això és un altre tema”